1. 2. 2023

ID: 115888

Náhrada škody

Příčinou vzniku škody jsou všechny okolnosti, bez nichž by ke škodnému následku nedošlo, proto je třeba zvážit veškeré příčiny, které se na vzniku škody podílely, přičemž nemusí jít jen o příčinu jedinou, nýbrž o jednu z nich, která se spolupodílela na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde. Nepřítomnost paní učitelky v hodině tělesné výchovy je příčinou významnou (přítomnost vyučujícího, jeho přirozená, resp. z titulu funkce plynoucí, autorita by mohla zabránit v potyčce žáků) a podílí se na vzniklé škodě. Chování spolužáka, které se jako další příčina spolupodílelo na poškození zdraví dalšího žáka základní školy, působí k tíži základní školy, která nezajištěním řádného pedagogického dozoru porušila předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 447/2022-224 ze dne 20.9.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce R. R., narozeného dne XY, bytem v XY, zastoupeného JUDr. R.S., advokátem se sídlem v D., proti žalované Základní škole Osek, okres Teplice, se sídlem v O., zastoupené Mgr. K.M.B., advokátkou se sídlem v Ú.n.L., o 145 012 Kč s příslušenstvím, za účasti Generali Česká pojišťovna a. s. se sídlem v Praze 1, Spálená č. 75/16, IČO 45272956, jako vedlejšího účastníka na straně žalované, vedené u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 21 C 322/2016, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. září 2021, č. j. 12 Co 93/2021-210, tak, že rozsudek krajského soudu se mění tak, že rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 8. prosince 2020, č. j. 21 C 322/2016-189, se mění tak, že nárok žalobce na náhradu škody, která mu vznikla úrazem při vyučování dne 18. 6. 2014, je ve svém právním základu opodstatněn v rozsahu 70 %; o výši nároku a náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku.

Z odůvodnění:

1. Žalobce se domáhal žalobou podanou u soudu dne 13. 11. 2016, aby mu žalovaná zaplatila částku 145.012,- Kč s úrokem z prodlení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že dne 18. 6. 2014 utrpěl při vyučování u žalované úraz, zlomeninu pravého předloktí s výrazným posunem zlomených předloketních kostí k ose končetiny. Znaleckým posudkem M. J. bylo bolestné ohodnoceno na 136 bodů, což odpovídá částce 34.933,- Kč, a odškodnění za nemateriální újmu související s úrazem bylo stanoveno ve výši 110.079,- Kč. K úrazu žalobce došlo v hodině tělesné výchovy při hraní vybíjené, při které spolužák žalobce D. V. žalobce napadl, prudce do něj strčil a srazil jej na zem, uhodil mu ještě hlavou o zem a šlápl mu na ruku. Žalobce se domnívá, že žalovaná odpovídá za škodu, kterou utrpěl v souvislosti s úrazem, když v době incidentu nebyla paní učitelka M. V. v tělocvičně s žáky, neboť šla pod schody pro zakutálený míč. Žalobce je přesvědčen, že pokud by byla učitelka v tělocvičně, k úrazu by nedošlo.

2. Žalovaná uvedla, že za škodu vzniklou úrazem neodpovídá, neboť jeho příčinou byla nekázeň žalobce a jeho osobní spory s D. V., které vyústily ve fyzický konflikt těchto dvou žáků, který neměl žádnou souvislost s vyučováním. Žalobce D. V. nadával, provokoval ho a celý konflikt vyvolal, k úrazu došlo vinou žalobce. Nepřítomnost učitelky v tělocvičně byla velmi krátká, jenom odběhla na schody pro zakutálený míč, neměla tedy žádný vliv na vznik a průběh incidentu mezi žáky. Nesouhlasí rovněž s výší bodového ohodnocení a namítla, že nemateriální újma nebyla prokázána. Žalovaná se

domnívá, že žalobce svým jednáním porušil školní řád, řád tělocvičny a pokyn učitelky, která ho již před hodinou tělesné výchovy napomínala, aby upustil od svého jednání, když o přestávkách nadával D. V., šťouchal ho a shodil mu věci. Žáci jsou opakovaně učiteli nabádáni k tomu, aby se chovali slušně, neohrožovali své zdraví a zdraví spolužáků, neprali se. Pokud se k sobě chovají nevhodně, jsou napomínáni, jedná se o nejčastější pokyn učitelů vůči žákům. Každý desetiletý žák ví, že se nemá prát se spolužáky a nadávat jim.

3. Vedlejší účastník uvedl, že nárok zcela neuznává. K poškození zdraví nedošlo v souvislosti s výukou, žáci byli řádně poučeni předpisy i konkrétními pokyny, jak mají jednat, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a majetku, žáci 4. třídy základní školy jsou schopni vnímat pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, porozumět pokynům, uvědomit si své jednání a jeho následky. Jedná se o exces žáků, na který nemohlo být reagováno a v dané chvíli se mu nedalo ani předcházet.

4. Okresní soud v Teplicích (mezitímním) rozsudkem ze dne 8. 1. 2019, č. j. 21 C 322/2016-128, rozhodl, že nárok žalobce na náhradu škody, která mu vznikla úrazem při vyučování dne 18. 6. 2014, je ve svém právním základu opodstatněn; o výši nároku a náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku.

5. K odvolání žalované a vedlejšího účastníka Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 3. 12. 2019, č. j. 12 Co 156/2019-145, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Dovodil, že řízení o náhradu škody v projednávané věci je řízením ve věci pracovní, o níž před soudem prvního stupně rozhoduje senát. Soud však ve věci rozhodl samosoudkyní, což zakládá zmatečnostní vadu, proto odvolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. Okresní soud v Teplicích poté (mezitímním) rozsudkem ze dne 8. 12. 2020, č. j. 21 C 322/2016-189, rozhodl, že nárok žalobce na náhradu škody, která mu vznikla úrazem při vyučování dne 18. 6. 2014, je ve svém právním základu opodstatněn v rozsahu 50%; o výši nároku a náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku. Dovodil, že žalobce utrpěl dne 18. 6. 2014 při hodině tělesné výchovy úraz – zlomeninu pravého předloktí, že k poškození zdraví došlo po incidentu žalobce se spolužákem v době, kdy v hodině nebyl po nějakou dobu přítomen žádný vyučující, že oba žáci porušili své povinnosti dané školním řádem a nerespektovali ani běžná společenská pravidla chování (chovali se neukázněně a k sobě neslušně), což vyvrcholilo fyzickým konfliktem obou žáků. K incidentu došlo při hraní vybíjené v hodině tělesné výchovy, v době, kdy míč nebyl ve hře, a nehrálo se, došlo k fyzickému konfliktu mezi žalobcem a D. V., kteří se začali prát, žalobce při pádu na zem utrpěl zlomeninu ruky. Vyučující, která měla být v hodině přítomna, byla v té době mimo prostor tělocvičny, neboť odešla pro míč, který se zakutálel pod schodiště (podle jejího vyjádření na dobu 30 sekund, podle obou žáků na dobu delší – v řádech minut). Přesný průběh incidentu, při kterém žalobce utrpěl úraz, se soudu jednoznačně zjistit nepodařilo (i samotní aktéři popisují průběh události rozdílně a v tomto směru jsou rozporné i záznamy školy pořízené se žáky po úraze žalobce o tom, jak vnímaly situaci děti, které byly hodině tělesné výchovy přítomny). Žáci byli na začátku školního roku seznámeni s chováním ve škole, s povinností dodržovat školní řád a předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, rovněž byli poučeni o bezpečnosti v tělocvičně. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že k úrazu žalobce došlo při vyučování, že žalovaná zanedbala povinnost náležitého dohledu nad žáky, že stejnou měrou se však na vzniklém úrazu podílel i žalobce porušením povinnosti dodržovat pravidla chování a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, a proto je možné částečné zproštění odpovědnosti žalované, v rozsahu 50%. Žalobce v momentě, kdy nebyla při vyučování přítomna učitelka, se rozběhl na spolužáka D. V., kterému chtěl oplatit, že ten po něm hodil míč, a při fyzickém konfliktu s ním (kdy zřejmě tomuto předcházelo i slovní napadání D. V. žalobcem) došlo k úrazu žalobce, který při potyčce spadl na zem a zlomil si ruku. Žalobce tak porušil svou povinnost danou školním řádem i společenskými normami. Žalovaná porušila vlastní pokyn, že bezpečnost žáků při tělesné výchově zajišťuje pedagogický pracovník po

celou dobu vyučování, charakter hodiny nabádá ke zvýšené opatrnosti (mnohdy dochází k fyzickému kontaktu žáků při hře, pokřikům či povzbuzování). Lze důvodně předpokládat, že přítomnost vyučujícího by mohla zabránit v potyčce žáků a v poškození zdraví žalobce. Odpovědnost žalované za škodu způsobenou žalobci je dána, je však limitována spoluodpovědností žalobce za škodu, která mu vznikla (spoluzaviněním žalobce).

7. K odvolání žalobce Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 17. 9. 2021, č. j. 12 Co 93/2021-210, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Dovodil, že soud prvního stupně zjistil skutkový stav, který má oporu v provedeném dokazování, a správně ho posoudil. Žalobce nepochybně porušil kromě předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví též obecně přijímaná pravidla chování, která vzhledem k věku byl schopen chápat. Jde-li o žáka, je však třeba také učinit opatření, které by porušování zákazu účinně zabránilo, a tím je soustavný dohled vyučujícího. Ve věci bylo dokazováním zjištěno, že učitelka ve chvíli, kdy ke konfliktu žalobce se spolužákem došlo, byť krátkodobě (v řádu od 30 sekund do maximálně několika málo minut) nebyla přítomna. Přesnou délku její nepřítomnosti zpětně nelze exaktně zjistit a veškerá dodatečná časová upřesnění s odstupem šesti let mohou být pouze spekulativní, neboť časové vnímání relativně krátkého okamžiku u desetiletých dětí v zápalu hry je nutně zkreslené. Soud prvního stupně proto nepochybil, pokud spolužáky žalobce jako svědky nevyslechl s poukazem na neúčelnost takového důkazu. Správně soud také provedl výslech svědkyně (učitelky), z nějž zjistil rozhodné skutečnosti (když protokol zachycující výpověď svědka sám o sobě není listinným důkazem). Časové rozpětí nepřítomnosti učitelky lze dovodit ze záznamů o výpovědích spolužáků sepsaných krátce po incidentu (že „běželi pro paní učitelku na schody“, „volali na paní učitelku, která odběhla na schody pro míč“, „šla pro další míč“, učitelka nebyla přítomna proto, že šla pro zakutálený míč na schody“). Lze proto přisvědčit závěru o vzniku odpovědnosti na straně žalované. Míru spoluúčasti žalobce na vzniklé škodě považuje odvolací soud za přiměřenou.

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Nesouhlasí se závěrem soudů, že on sám se na vzniklém úrazu podílel stejnou měrou porušením svých povinností, jako škola porušením povinností školy. Soudy se měly podrobněji zabývat všemi rozhodnými okolnostmi. Žalobce se domnívá, že nekázeň desetiletých žáků základní školy je nutno vnímat a posuzovat mnohem shovívavěji než porušení povinností školy zajistit dozor nad žáky při hodině tělesné výchovy. V řízení „bylo prokázáno nejen to, že učitelka nebyla v tělocvičně, ale zejména to, že nebyla v tělocvičně mnohem déle, a to v řádu minut, a že důvodem její nepřítomnosti nebylo to, že by šla pro zakutálený míč“. Porušení povinností základní školy je mnohem závažnější než porušení předpisů a obecně přijímaných pravidel chování ze strany desetiletého žáka. Učitelka M. V. byla v řízení před soudem prvního stupně vyslechnuta dvakrát (před samosoudkyní a pak před senátem), „obsah obou výslechů byl rozporný“. „Soud prvního stupně nevyhověl jeho návrhu, aby byl přečten protokol o výslechu prvním, pro potřebu členů senátu.“ „Ve dvou výpovědích jedné svědkyně jsou obrovské a nevysvětlitelné rozpory“. „Svědkyně lže, pravděpodobně proto, aby zakryla své selhání“. „Verze svědkyně, že šla pouze pro míč a že v tělocvičně nebyla přítomna pouze 20-30 sekund, byla jinými důkazy vyvrácena jako nevěrohodná“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně tak, že nárok žalobce na náhradu škody v předmětné věci je opodstatněn v rozsahu 90%.

9. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl. Uvedla, že argumentace žalobce je vykonstruovaná a neodráží skutečné výsledky dokazování. Soudy svá rozhodnutí přesvědčivě odůvodnily.

10. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobce podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř.,

se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

11. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

12. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

13. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce utrpěl dne 18. 6. 2014 při hodině tělesné výchovy úraz – zlomeninu pravého předloktí, když k poškození zdraví došlo po incidentu žalobce se spolužákem (D. V.) v době, kdy v hodině nebyl po nějakou dobu přítomen žádný vyučující. K incidentu došlo při hraní vybíjené, v době, kdy míč nebyl ve hře, a nehrálo se. V momentě, kdy nebyla při vyučování přítomna učitelka, se žalobce rozběhl na spolužáka D. V., kterému chtěl oplatit, že ten po něm hodil míč, a při fyzickém konfliktu s ním (kdy zřejmě tomuto předcházelo i slovní napadání D. V. žalobcem) došlo k úrazu žalobce, který při potyčce spadl na zem a zlomil si ruku. Vyučující, která měla být v hodině přítomna, byla v té době mimo prostor tělocvičny, neboť odešla pro míč, který se zakutálel pod schodiště (podle jejího vyjádření na dobu 30 sekund, podle obou žáků na dobu delší – v řádech minut). Přesný průběh incidentu, při kterém žalobce utrpěl úraz, se soudu jednoznačně zjistit nepodařilo [i samotní aktéři popisují průběh události rozdílně (žalobce tvrdil, že spolužákovi nenadával, ale rozběhl se na něj a chtěl mu oplatit to, že po něm spolužák hodil míč, a D. V. uvedl, že na žalobce vyběhl, protože podváděl ve hře, nadával mu a on už to psychicky neunesl) a v tomto směru jsou rozporné i záznamy školy pořízené se žáky po úraze žalobce o tom, jak vnímaly situaci děti, které byly hodině tělesné výchovy přítomny].

14. Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu na vyřešení otázky hmotného práva, jak stanovit podíl odpovědnosti účastníků (základní školy a žáka) na škodě, kterou utrpěl nezletilý žák základní školy při potyčce se svým spolužákem při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním. Protože uvedená otázka nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

15. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

16. Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že k úrazu žalobce došlo dne 18. 6. 2014 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do dne 23. 6. 2014, tj. předtím, než vstoupil v účinnost zákon č. 101/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – dále jen „zák. práce“.

17. Ustanovení § 391 odst. 2 část věty před středníkem zák. práce rozšiřuje věcnou působnost ustanovení zákoníku práce i na případy, kdy se nejedná o vztah ze závislé práce, stanoví-li, že za škodu, která vznikla žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy. V případě odpovědnosti za škodu vzniklou žákovi základní školy a žákovi základní umělecké školy úrazem je proto třeba

aplikovat všechna ustanovení zákoníku práce upravující odpovědnost za škodu vzniklou porušením právních povinností nebo odpovědnost za škodu vzniklou pracovním úrazem.

18. Podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

19. Odpovědnost za škodu při pracovních úrazech podle ustanovení § 366 zák. práce je vybudována na principu tzv. objektivní odpovědnosti zaměstnavatele (v posuzovaném případě právnické osoby vykonávající činnost školy). Tato odpovědnost je dána (srov. § 366 odst. 4 zák. práce), i když zaměstnavatel (odpovědná právnická osoba) dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se odpovědnosti zcela nebo zčásti nezprostí.

20. Zaměstnavatel se může zprostit odpovědnosti za škodu zcela též podle ustanovení § 367 odst. 1 písm. a) zák. práce, prokáže-li, že škoda vznikla tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní, nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, zaměstnavatel nemohl škodě zabránit, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody. Zčásti se zaměstnavatel může z uvedených důvodů zprostit odpovědnosti podle ustanovení § 367 odst. 2 písm. a) zák. práce, prokáže-li, že škoda vznikla v důsledku výše uvedených skutečností a že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody.

21. Přitom je třeba mít na zřeteli, že existenci liberačních důvodů uvedených v ustanovení § 367 odst. 1 písm. a), případně § 367 odst. 2 písm. a) zák. práce soud vždy zkoumá s přihlédnutím k okolnostem jednotlivého případu, zejména se zřetelem k tomu, kde (za jakých místních podmínek) a z jakých důvodů byl pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnavatelem vydán, komu byl bezpečnostní pokyn určen (zda byl adresátovi s ohledem na jeho fyzickou a psychickou vyspělost srozumitelný) - srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2009, sp. zn. 21 Cdo 576/2008.

22. Zprostí-li se zaměstnavatel odpovědnosti zčásti, je povinen určit zaměstnavatel část škody, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění (ustanovení § 367 odst. 3 část věty před středníkem zák. práce).

23. Z ustálené judikatury dovolacího soudu také vyplývá, že byla-li jednou z příčin škody vzniklé pracovním úrazem jiná okolnost než porušení bezpečnostních předpisů nebo pokynů zaměstnancem (anebo jeho opilost), nemůže se zaměstnavatel zcela zprostit odpovědnosti za tuto škodu. Už jen samotná náhoda jako jedna z více příčin pracovního úrazu vylučuje, aby se zaměstnavatel zcela zprostil odpovědnosti (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 27. 1. 1972, sp. zn. 4 Cz 1/72, který byl uveřejněn ve Sborníku stanovisek, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí Nejvyšších soudů ČSSR, ČSR a SSR, vydaném bývalým Nejvyšším soudem ČSSR, Praha 1986, s. 960). Zprostí-li se zaměstnavatel odpovědnosti zčásti, určí se část škody, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění; v případě uvedeném v ustanovení 367 odstavec 2 písm. b) zák. práce však zaměstnavatel uhradí alespoň jednu třetinu škody (§ 367 odst. 3 zák. práce).

24. Již v rozsudku ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001, Nejvyšší soud vyložil, že jestliže se v řízení o náhradu škody zjišťuje, zda protiprávní úkon škůdce, případně právem kvalifikovaná okolnost, a vzniklá škoda na straně poškozeného jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku, je otázka existence příčinné souvislosti otázkou skutkovou. Právní posouzení příčinné souvislosti pak spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou způsobilé tento vztah vyloučit (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3334/2006). Příčinná souvislost je dána, vznikla-li škoda v

důsledku protiprávního jednání škůdce, tedy za pravidelného průběhu věcí by bez škůdcova jednání vůbec nenastala. Škoda musí být nezprostředkovaným následkem protiprávního jednání, které je její hlavní příčinou, nesmí jít o příčinu jen vedlejší, popř. příčinu zkoumanou jen v obecné rovině bez rozboru jednotlivých prvků konkrétní situace. Pokud dojde k řetězení jednotlivých příčin a následků, musí škoda bezprostředně vzejít z jednání škůdce (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1733/2008). Vzhledem k tomu, že příčinou vzniku škody jsou všechny okolnosti, bez nichž by ke škodnému následku nedošlo, je třeba zvážit veškeré příčiny, které se na vzniku škody podílely, přičemž nemusí jít jen o příčinu jedinou, nýbrž o jednu z nich, která se spolupodílela na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2360/2003). V rozsahu, v jakém sám poškozený přispěl svým jednáním ke škodlivému následku, je vyloučena odpovědnost škůdce. Spočívají-li příčiny vzniku škody na obou stranách, je třeba určit vzájemný vztah mezi nimi a stanovit podíl odpovědnosti každého z nich (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 25 Cdo 4626/2015, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2019, sp. zn. 21 Cdo 3706/2019).

25. S odvolacím soudem lze souhlasit, že žalobce nepochybně porušil kromě předpisů a výslovných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví též obecně přijímaná pravidla chování, která vzhledem ke svému věku byl schopen chápat, nicméně že, šlo-li o žáka základní školy, bylo třeba učinit takové opatření, které by porušování těchto předpisů, pokynů a pravidel účinně zabránilo. Jednalo se o vlastní pokyn žalované, že bezpečnost žáků při tělesné výchově zajišťuje pedagogický pracovník po celou dobu vyučování (a to s ohledem na charakter hodiny, kdy dochází mnohdy k fyzickému kontaktu žáků při hře, pokřikům či povzbuzování), který žalovaná porušila, když vyučující, která měla být v hodině tělesné výchovy přítomna, byla v době, kdy došlo k úrazu žalobce, mimo prostor tělocvičny, neboť odešla pro míč, který se zakutálel pod schodiště. S odvolacím soudem lze souhlasit, že lze důvodně předpokládat, že přítomnost vyučujícího (jeho přirozená autorita) by mohla zabránit v potyčce žáků a v poškození zdraví žalobce. Protože nešlo o jedinou příčinu škody, je žalovaná odpovědná za úraz žalobce zčásti.

26. Dovolací soud však nesouhlasí s mírou zavinění žalobce. Jedná se o řešení otázky posouzení významu jednotlivých příčin vzniku úrazu v případě, kdy na poškození zdraví (úrazu) žáka v hodině tělesné výchovy se podílelo více příčin. Ze skutkových zjištění odvolací soud vyzdvihl, že příčinou poškození zdraví žalobce bylo jednak to, že žalobce porušil předpisy a výslovné pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a též obecně přijímaná pravidla chování, která vzhledem ke svému věku byl schopen chápat (rozběhl se na spolužáka D. V., kterému chtěl oplatit, že ten po něm hodil míč, a při fyzickém konfliktu s ním, kdy zřejmě tomuto předcházelo i slovní napadání D. V. žalobcem, došlo k úrazu), a jednak to, že v té chvíli, kdy došlo k úrazu, paní učitelka, která měla být v hodině tělesné výchovy přítomna, byla mimo prostor tělocvičny, neboť odešla pro míč, který se zakutálel pod schodiště (byl porušen pokyn žalované, že bezpečnost žáků při tělesné výchově zajišťuje pedagogický pracovník po celou dobu vyučování). Odvolací soud (ani soud prvního stupně) však nezahrnul do rámce svých úvah porušení bezpečnostních předpisů školy ze strany spolužáka (D. V.).

27. Jak bylo výše uvedeno, příčinou vzniku škody jsou všechny okolnosti, bez nichž by ke škodnému následku nedošlo, proto je třeba zvážit veškeré příčiny, které se na vzniku škody podílely, přičemž nemusí jít jen o příčinu jedinou, nýbrž o jednu z nich, která se spolupodílela na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde. Ze skutkových zjištění soudů se podává, že spolužák D. V., s nímž se žalobce při hodině tělesné výchovy dostal do fyzického konfliktu, se na vzniku škody svým chováním rovněž podílel; byť nelze zcela jednoznačně určit, který ze spolužáků konflikt fakticky vyvolal, není pochyb o tom, že se na potyčce aktivně podíleli oba dva (srov. také zjištění, že D. V. „na žalobce vyběhl, protože podváděl ve hře, nadával mu a on už to psychicky neunesl, začali se prát, žalobce spadl na zem a zranil si ruku“). Uvedené chování spolužáka, které se jako další příčina spolupodílelo na poškození zdraví žalobce (žáka základní školy), působí k tíži žalované (základní

školy), která nezajištěním řádného pedagogického dozoru porušila předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Všechny tyto jednotlivé příčiny se tedy svojí mírou závažnosti podílely na vzniku škody – poškození zdraví žalobce úrazem v hodině tělesné výchovy.

28. Zprostí-li se zaměstnavatel odpovědnosti zčásti, určí se část škody, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění. Oba žáci porušili stejnou měrou své povinnosti dané školním řádem a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a obecně přijímaná pravidla chování, jejich podíl na škodě (míra zavinění) je u každého v rozsahu 30%. Žalovaná porušila svůj pokyn, že bezpečnost žáků při hodině tělesné výchovy zajišťuje pedagogický pracovník po celou dobu vyučování, když paní učitelka, která měla být v hodině tělesné výchovy přítomna, byla mimo prostor tělocvičny, neboť odešla pro míč, který se zakutálel pod schodiště. Uvedená skutečnost (nepřítomnost paní učitelky v hodině tělesné výchovy) je příčinou významnou (přítomnost vyučujícího, jeho přirozená, resp. z titulu funkce plynoucí, autorita by mohla zabránit v potyčce žáků a v poškození zdraví žalobce) a podílí se na vzniklé škodě v rozsahu 40%.

29. Námitka žalobce, že „soudy nevyhověly návrhu provést žalobcem navržený důkaz přečtením protokolu o první výpovědi svědkyně M. V. ze dne 11. 9. 2019“ (správně ze dne 11. 9. 2018), by mohla (pokud by byla důvodná) představovat tzv. jinou vadu řízení, ke které lze přihlížet pouze tehdy, je-li dovolání přípustné (ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř.). Ze spisu vyplývá, že soud prvního stupně na jednání dne 20. 10. 2020 (po zrušení mezitímního rozsudku soudu prvního stupně ze dne 8. 1. 2019 odvolacím soudem) před senátem provedl (opětovně) mimo jiné dokazování výslechem svědkyně M. V., že návrh zástupce žalobce na jednání dne 8. 12. 2020, aby byla přečtena výpověď učitelky M. V., jak vypovídala ve věci poprvé, byl soudem zamítnut s odůvodněním, že na tvrzené případné rozpory ve výpovědi se mohl zástupce žalobce dotázat svědkyně při jednání 20. 10. 2020 a že to byl on, který nesouhlasil se čtením této výpovědi v předchozím řízení a žádal o nové předvolání svědkyně. Odvolací soud uvedl, že soud prvního stupně správně provedl výslech svědkyně M. V., z nějž zjistil rozhodné skutečnosti, a že žalobce ani nespecifikoval, v čem by měl údajný rozpor ve výpovědích svědkyně spočívat.

30. K otázce oprávnění soudu posoudit důkazní návrhy a rozhodnout o tom, které z těchto důkazů provede, srov. např. usnesení býv. Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 1972, sp. zn. 6 Co 344/71, uveřejněné ve Sborníku stanovisek IV, str. 1084-1085, nález Ústavního soudu ze dne 3. 11. 1994, sp. zn. III. ÚS 150/93, uveřejněný ve sv. 2 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 49, či nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 1995, sp. zn. II. ÚS 56/95, uveřejněný tamtéž ve sv. 4 pod č. 80, a v nich vyjádřený právní názor, že soud je oprávněn rozhodnout o tom, které z důkazů provede, resp. stanovit, že neprovede ty z důkazů, jimiž mají být prokazovány skutečnosti, které jsou pro posouzení uplatněného nároku nevýznamné nebo které již byly prokázány jinými důkazy, a že okolnost, že soud neprovedl veškeré účastníky navržené důkazy, tudíž sama o sobě nepředstavuje vadu řízení. Účastníkem označený důkaz soud neprovede mimo jiné v případě, jestliže jeho prostřednictvím nepochybně nelze prokázat pro věc rozhodnou skutečnost, například proto, že označený důkaz je zjevně nezpůsobilý prokázat tvrzenou skutečnost nebo že se týká skutečnosti, která je podle hmotného práva pro rozhodnutí o věci bezvýznamná (srov. též rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 4. 1994, sp. zn. 6 Cdo 107/93, uveřejněný pod č. 57/1995 v časopise Soudní rozhledy). Na rozhodnutí soudu tedy zůstává, které důkazy provede a které nikoliv, není přitom povinen provést všechny účastníky navržené důkazy, nýbrž je oprávněn (a povinen) v každé fázi řízení vážit, které důkazy vzhledem k uplatněnému nároku či tvrzením jednotlivých účastníků je třeba provést (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2363/2012).

31. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu zásadám spravedlivého procesu odpovídá nejen možnost účastníka řízení vyjádřit se k provedeným důkazům, nýbrž i navrhnout důkazy vlastní, přičemž soud sice není povinen provést všechny navržené důkazy, avšak musí o vznesených návrzích rozhodnout a – pokud jim nevyhoví – vyložit, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním

předpisům, které aplikoval, a k právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal; jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny základních práv a svobod, a v důsledku toho též i v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy (viz nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, obdobně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 95/97, ze dne 18. 4. 2001, sp. zn. I. ÚS 549/2000, ze dne 10. 4. 2001, sp. zn. II. ÚS 663/2000, nebo nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 67/2000). Absence řádného odůvodnění rozhodnutí tak zakládá kromě jeho nepřezkoumatelnosti zpravidla i protiústavnost. Nejsou-li totiž zřejmé důvody toho kterého rozhodnutí, svědčí to o libovůli v soudním rozhodování, která není v souladu se zásadou právního státu (srovnej např. nález Ústavního soudu ze dne 21. 8. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1324/14, nebo nález Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1599/13).

32. V poměrech projednávané věci soud prvního stupně řádně odůvodnil, proč některé z důkazů navržených žalobcem v řízení neprováděl. Odvolací soud tento procesní postup považoval za správný a ztotožnil se s ním. Rovněž znovu vysvětlil, proč důkaz svědeckými výslechy všech žáků, jakož i důkaz přečtením protokolu o výpovědi učitelky, nebyl v řízení proveden; vytýkanou vadou tedy rozhodnutí odvolacího soudu netrpí.

33. Z uvedeného vyplývá, že závěr odvolacího soudu o tom, že nárok žalobce na náhradu škody, která mu vznikla úrazem při vyučování dne 18. 6. 2014, je ve svém právním základu opodstatněn v rozsahu 50%, není správný. Protože odvolací soud rozhodl nesprávně a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že se rozsudek soudu prvního stupně mění tak, že nárok žalobce na náhradu škody, která mu vznikla úrazem při vyučování dne 18. 6. 2014, je ve svém právním základu opodstatněn v rozsahu 70%.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Zastoupení
- Veřejné zakázky
- Vázanost rozhodnutím soudu
- Pracovní smlouva
- Odstoupení od smlouvy (exkluzivně pro předplatitele)
- Péče o zdraví (exkluzivně pro předplatitele)
- Pohledávka (exkluzivně pro předplatitele)
- Průtahy v řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Platy soudců
- Péče o dítě
- Náklady řízení